

autor

El benestar afavoreix
l'aprenentatge i aprendre
millora el benestar



Andy Hargreaves (Accrington, 1951)

és professor visitant a la Universitat d'Ottawa, Canadà, i professor de recerca al Boston College, Estats Units. És membre electe de l'Acadèmia Nacional d'Educació dels Estats Units i cofundador i president de l'ARC Education Collaboratory. Ha publicat més de 30 llibres i compta amb vuit premis Outstanding Writing Awards. Ha estat guardonat al Canadà, als Estats Units i al Regne Unit pels seus serveis a l'educació pública i la investigació educativa. La seva publicació més recent és "Leadership from the Middle: The Beating Heart of Educational Transformation" Routledge.



ENTREVISTA A ANDY HARGREAVES

per Ana Moreno Salvo

Vostè és un gran expert en qualitat educativa i fa anys que assessora polítics de diferents països. Al seu llibre "[Well-Being in Schools](#)", defensa la importància d'una educació que busqui el benestar dels estudiants. Quins creu que haurien de ser els objectius prioritaris dels sistemes educatius actuals?

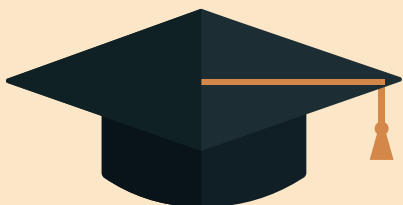
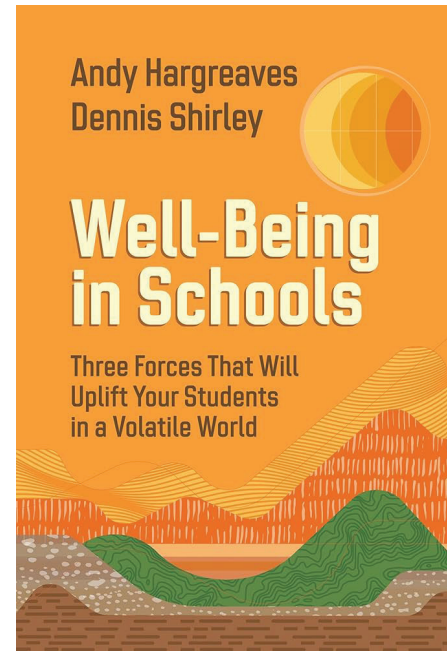
El benestar és sempre una prioritat. Des que van començar les escoles, ens hem centrat no solament en els èxits acadèmics, sinó també en el desenvolupament de la persona: com serà aquesta persona com a ésser humà, com contribuirà a la societat. El



Més important que el nostre èxit com a éssers humans és la nostra salut

Batxillerat Internacional hi pensa molt perquè té un component de servei a la comunitat. Els filòsofs grecs parlaven de la importància de l'educació per a tota la persona. Així que aquest és sempre un tema important.

En els darrers anys, però, des del 1990, a cada cop més països, s'ha passat d'això que acabem d'esmentar a centrar-se en altres qüestions. Per exemple, PISA dona lloc a comparacions internacionals entre diferents països en matèria de proves,



Sentir-se bé et permet aprendre i aprendre bé et fa sentir bé

L'aprenentatge basat en el joc als anys intermedis d'escolarització dels nens vulnerables i he passat una setmana al mes visitant escoles per tot Canadà. Una cosa de la qual els professors i directors parlen una vegada i una altra és del que els nens s'han perdut i trobat a faltar. Durant la COVID, han passat massa temps davant de les pantalles, massa temps jugant, massa temps aïllats d'altres joves. Han tornat a l'escola sense saber com jugar, sense saber com interactuar amb els amics, amb els professors. No són capaços de regular-ne el comportament. Així que les escoles han estat dedicant molt de temps, amb raó, a aconseguir aquestes formes bàsiques de ser humà. Aquesta és una de les raons per les quals les escoles són tan importants. Aquest és l'èmfasi que volem posar avui: fer que els nens se sentin segurs, que sentin que pertanyen a alguna cosa, que hi puguin participar i sentir que anar a escola té un propòsit i un valor per a ells. Un cop s'arriba a aquest punt, cal anar més enllà de pensar en el benestar com a seguretat, també cal pensar com l'aprenentatge pot ajudar el benestar. Veig això en moltes escoles. Estic visitant projectes que fan les escoles a l'aire lliure. Una escola ha organitzat un festival de cinema amb les pel·lícules que ha fet. És clar que quan l'aprenentatge té un propòsit i és atractiu i cooperatiu, també ens fa sentir bé. Sentir-se bé et permet aprendre i aprendre bé et fa sentir bé.

Quina relació hi ha entre benestar i satisfacció vital? Caldria prioritzar el rendiment davant del benestar dels alumnes o al contrari? Quines solucions proposa?

Tenim moltes dades globals sobre diferents països i el seu èxit en el rendiment acadèmic i el benestar. Són pocs els països que tenen èxit a tots dos aspectes. Alguns països nòrdics, especialment els Països Baixos i Irlanda, semblen ser capaços d'ajudar els nens a tenir èxit i també a estar físicament, mentalment i emocionalment sans. En certa manera, aquests aspectes són una característica tant de la societat com de les escoles. De vegades aquestes coses van juntes, però sovint, no. Una cosa que sabem, per exemple, és que com més desigualtat hi ha en una societat, pitjor se sent la gent. Així que no és només una qüestió educativa, sinó també social.

Algunes raons de no sentir-se bé a l'escola poden anar des de ser assetjat, no assistir a classes o no tenir èxit. Sabem que una gran desigualtat genera mala salut. La UNESCO té dades clares sobre aquest tipus de situacions. També sabem que hi ha països amb alt rendiment però baix benestar. Molts, encara que no tots, es troben a l'Àsia o a l'Àsia Oriental. Al final hom es pregunta si és la cultura. A l'Àsia Oriental defineixen el benestar de manera diferent. Per a ells no vol dir ser feliç. Significa ser lleial a la teva família, respectar els teus pares, formar part d'un grup, treballar de valent i sacrificar-se. Per a ells, tenir èxit no sempre significa ser feliç. Hi ha qui diu que aquestes mesures del benestar tenen un biaix cultural. I això s'aplica a moltes cultures, és clar, no solament a les asiàtiques. Pensem en els migrants d'Europa de l'Est, pensem en els migrants del nord i l'oest d'Àfrica. La manera com definim el benestar és molt important. És més que felicitat.

Entre aquest grup de països, que van bé en rendiment, però malament en benestar, hi ha també Anglaterra. Un pensa: "Per què hi ha Anglaterra? Què té en comú amb aquests altres països?". La resposta principal és que té aquest enfocament increïblement

competitiu dels exàmens i les proves a totes les escoles. Durant la COVID vàrem descobrir que una de les causes del malestar dels nens és la gran pressió dels exàmens i les proves. Hi ha coses que les escoles fan en alguns llocs que realment estan mal fetes. Un dels millors llocs, una de les millors maneres de millorar el benestar, és desfer-se d'allò que crea malestar. Les nostres escoles són capaces de fer-ho.

Molts han estat els intents de millorar el benestar dels alumnes, des de programes de SEL ("Social Emotional Learning") basats en la Intel·ligència Emocional de Goleman, en el desenvolupament de la Mentalitat de creixement definida per Dweck ("growth mindset"), al "GRIT" d'Angela Duckworth, Mindfulness o el marc CASEL a USA. Però cap d'ells no atén algun dels aspectes essencials del benestar de les persones, com les necessitats espirituals o de salut física. Com definiria educar per al "benestar" d'una persona i quins aspectes s'haurien d'atendre des de l'escola?

M'agradaria parlar de la relació entre el benestar i allò que la gent anomena aprenentatge social i emocional. Moltes de les idees que es mouen al món de l'educació comencen als Estats Units. L'educació a Amèrica està dominada per la disciplina de la psicologia i aquesta està interessada a com podem canviar els individus. A partir de la dècada de 1980, els psicòlegs als Estats Units van començar a desenvolupar una nova línia de treball anomenada psicologia positiva, que realment aborda el fet que no hem

Quanta més desigualtat hi ha en una societat, pitjor se sent la gent



Una de les causes del malestar dels nens és la gran pressió dels exàmens

d'esperar que la societat canviï, que els individus millorin, no importa el que passi a la societat. Podem ajudar a millorar la vida de les persones a través de com afronten la seva pròpia vida. A través de la psicologia positiva, podem formar-los perquè siguin més optimistes i tinguin una mentalitat de creixement, perquè siguin més resistents i es recuperin de l'estrès i de l'estrès posttraumàtic, perquè estiguin més atents i tranquils quan estiguin ansiosos o enfadats i perquè autoregulin el seu comportament quan es descontrolin.

Als Estats Units, gairebé ningú no

utilitza el terme benestar, perquè en realitat el benestar t'obliga a considerar el conjunt de la vida d'una persona i a parlar de l'escola com a institució i de la naturalesa de la societat. Però l'aprenentatge social i emocional se centra únicament en l'individu i les relacions. Als governs els agrada perquè no han de canviar res. Els individus s'han de canviar amb una mica d'ajuda d'aquesta vasta indústria de psicòlegs. Així que les limitacions que hi ha beneficien l'aprenentatge social i emocional. Tinc diagnosticat TDAH (Trastorn per Dèficit d'Atenció). Com a adult no hi penso com un trastorn. Hi penso com la meva personalitat. Però de vegades té conseqüències negatives per a un mateix i per a altres persones i he rebut una mica d'assessorament. M'ha ajudat molt reflexionar en la meva relació amb aquesta part de

la meva personalitat i en com en puc treure el millor i limitar el mal a la meva família, als meus companys de feina i a la gent que m'envolta. L'aprenentatge social i emocional és útil, però no és l'única resposta.

Al llibre parlem d'alguns dels problemes socials que creen malestar, com ara un excés de tecnologia, massa temps davant de la pantalla, nens que no juguen prou a l'aire lliure... L'aprenentatge social i emocional no té res a veure amb el benestar físic. Aprenre a l'aire lliure és gratuït. Si surts a

El terme benestar t'obliga a considerar el conjunt de la vida d'una persona

L'aprenentatge digital és bo, però utilitzar-lo en excés és molt perjudicial

ensenyar a l'exterior, acabes amb els problemes tecnològics i digitals. L'aprenentatge digital és bo, realment ho és. Però utilitzar-lo en excés i de forma equivocada és molt perjudicial. L'aprenentatge social i emocional no hi té res a dir. No té res a dir sobre el valor de l'aprenentatge a l'aire lliure dins de la jornada escolar, que no cal entendre'l només com un descans o quan l'escola s'ha acabat, sinó com a part de l'aprenentatge. A més, poc diu sobre l'aprenentatge amb un propòsit social que, per exemple, podria abordar qüestions com el canvi climàtic o qüestions sobre el treball amb les comunitats indígenes per millorar la qualitat de

l'aigua. D'aquesta manera, les escoles treballen amb comunitats amb impressores 3D per ajudar-los a crear aparells que puguin filtrar l'aigua. A moltes de les nostres escoles es cultiven aliments, fins i tot a l'interior a l'hivern en col·laboració amb fusters locals, comerciants de fusta. Després surten a repartir aquests aliments a persones grans per entaular relacions amb ells.

L'aprenentatge social i emocional no té res a dir que un dels propòsits de l'educació sigui la transformació social, perquè l'espanta la política i l'espanten els interessos tant econòmics com empresarials. Així que es manté allunyat d'això. Tothom prefereix la solució que els nens s'arreclin sols amb una mica d'ajuda, en lloc d'arreglar les escoles i arreglar la societat perquè hi hagi llocs millors perquè la gent visqui. Per què ensenyar a la gent a ser més

resistent en una mala institució i en una mala societat, en lloc d'estudiar com podem millorar la institució o la societat perquè hi hagi menys necessitat de ser resistent?

Si volem caminar cap a un benestar universal, com vostè mateix proposa al final del llibre, quin seria el principal paper del docent i quina és la seva formació més important?

El més important per al benestar universal és que cada professor pensi que el benestar dels seus alumnes és una de les seves prioritats. Així, doncs, el benestar no és només tasca de l'orientador o del professor d'educació especial, o de l'especialista que s'ocupa del TEPT (estrès posttraumàtic), o de l'especialista en llenguatge que t'ajuda amb els trastorns de la parla. El benestar dels infants és responsabilitat de tots els professors. Això



Cada professor ha de considerar el benestar dels seus alumnes com una de les seves prioritats

és el primer. El segon depèn de les relacions. Cal fer atenció a tres tipus de relacions: 1) les relacions dels nens entre si i com es construeixen a través del procés d'aprenentatge. Per exemple: els nens aprenen a treballar en grup, a apreciar les diferències dels altres i a valorar-les, a resoldre conflictes junts, a experimentar la democràcia, perquè l'aula, en certa manera, hauria d'assemblar-se a una democràcia i donar veu als alumnes en el propi aprenentatge. 2) També han d'aprendre a relacionar-se amb el professor, amb els adults de l'escola i les relacions a la comunitat, així com amb els seus projectes i amb totes aquelles persones que utilitzen els llocs comuns, com ara la biblioteca o el gimnàs. Aquestes coses també són importants. I 3) començar per desfer-se de les coses dolentes. Si l'edifici no és un bon lloc per aprendre, cal sortir més a l'exterior. Reorganitza el mobiliari perquè sigui més inclusiu. Moltes de les escoles on he anat no tenen pupitres o taules quadrades o rectangulars. Són com els de les comunitats indígenes, de formes circulars o ondulades perquè fomenten interaccions més inclusives. Pensa en les teves avaluacions perquè no classifiquin els alumnes ni els castiguen si ho fan malament, que no els avergonyeixi. Al contrari, millor que els donin retroalimentació perquè puguin millorar-ne l'aprenentatge i desenvolupar confiança amb el temps. Pensa al currículum que connecta amb les identitats de les persones.

El meu pròxim llibre tracta sobre l'edat de la identitat. El que vull dir és que és difícil tenir èxit a l'escola si l'alumne no es pot veure a si mateix en el pla d'estudis. Si veniu d'una altra

cultura, hi hauria d'haver maneres que els professors coneguessin la plenitud del que ets i no només una casella que digui que ets negre o refugiat. Del que es tracta és de saber qui és cadascú completament per poder respondre-hi i fer que se sentin segurs de si mateixos, que tinguin èxit i que prosperin. Són coses molt bàsiques que tots podem fer.

Què opina de la relació entre el benestar i l'educació del caràcter? Creu que estan relacionats?

El benestar té a veure amb el desenvolupament d'un mateix, la teva identitat com a ésser humà. Els fonaments de la psicologia d'Eric Erickson estableixen que passem per etapes de desenvolupament al llarg del temps i arribem a punts de crisi particulars com l'adolescència. Així que part de l'objectiu de ser a l'escola és aprendre a trobar el teu camí i, a través d'aquesta etapa al llarg del temps, a créixer com a ésser humà mentre ho fas. Alguns en diuen personalitat; altres, caràcter. De vegades, l'educació del caràcter desenvolupa un punt de vista polític o fins i tot religiós on la gent intenta desenvolupar virtuts particulars, com l'honestedat o la cortesia, per exemple. Són coses bones i no tenen res de dolent. Però l'educació del caràcter tendeix a no tenir en compte les diferents maneres que tenim de ser en termes de les nostres identitats, dels nostres antecedents o de les formes en què experimentem i expressem les nostres emocions.

T'hauràs adonat que faig servir molt les mans quan parlo amb tu. La gent a Espanya diu que no soc gaire anglès perquè utilitzo molt les mans i soc molt expressiu. Però jo vinc del nord d'Anglaterra, i al nord d'Anglaterra som molt expressius.

Si l'edifici no és un bon lloc per a aprendre, cal sortir més a l'exterior

Un dels objectius de l'escola és créixer com a ésser humà mentre aprens

Al sud d'Anglaterra la gent és força reprimida i creuen que no has d'expressar gaire les teves emocions. Vull dir que no hi ha cap manera de ser anglès, hi ha diferents maneres de ser-ho. Si penses en el que això significa per a altres nacionalitats i identitats, veuràs que quan parlem sobre l'educació del caràcter això tampoc no és gaire diferent. Se sol parlar de set o vuit virtuts com si s'apliquessin a tothom per igual, sense tenir en compte aquestes fascinants diferències.